

De rechtspositie van jongeren in Almata, locatie Den Dolder

*Rapportage van de hertoets stap 1 van
het stapsgewijs toezicht op basis van het
Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg*

Samenvatting

In januari 2010 heeft de Inspectie Jeugdzorg, in het kader van stap 1 van het stapsgewijs toezicht gesloten jeugdzorg, toezicht bij Almata, locatie Den Dolder uitgevoerd. Het eindoordeel van de inspectie luidde dat de instelling onvoldoende verantwoord omging met de rechtspositie van de jongeren. Van de dertien getoetste indicatoren waren vijf niet op een operationeel niveau. De inspectie heeft Almata de aanbeveling gedaan om twee van deze vijf indicatoren met voorrang aan te pakken, omdat ze betrekking hebben op de training van medewerkers in het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen en het handelen van medewerkers in alarmsituaties.

De Inspectie Jeugdzorg heeft de hertoets stap 1 dan ook in twee delen uitgevoerd. Eerst zijn de twee indicatoren die de meest urgente tekortkomingen aanduiden aan een hertoets onderworpen, later de drie overige indicatoren.

Deel 1

In augustus 2010 heeft de inspectie deel 1 van de hertoets uitgevoerd. In dit onderzoek is gekeken naar twee van de vijf indicatoren die tijdens het toezicht in januari 2010 nog niet op een operationeel niveau waren.

Het oordeel van de inspectie luidt dat Almata, locatie Den Dolder nu *voldoende* verantwoord omgaat met de rechtspositie van de jongeren.

Almata, locatie Den Dolder scoort in de hertoets de beide indicatoren operationeel.

Deel 2

In mei 2011 heeft de inspectie deel 2 van de hertoets uitgevoerd. In dit onderzoek is gekeken naar de overige drie indicatoren die tijdens het toezicht in januari 2010 nog niet op een operationeel niveau waren.

Almata, locatie Den Dolder scoort in de hertoets twee van deze drie indicatoren operationeel.

Eindoordeel hertoets en aanbeveling

In totaal scoort Almata, locatie Den Dolder nu twaalf van de dertien indicatoren 'operationeel' en voldoet daarmee *voldoende* aan de verwachtingen van de inspectie. Alleen de indicator 'Toepassing maatregelen specifiek per jongere' is nog niet operationeel.

De inspectie beveelt aan dat Almata, locatie Den Dolder voortaan zorgt dat de hulpverleningsplannen gedurende de gehele behandeling volledig specifiek per jongere zijn en dat deze vanaf de opname bij de medewerkers bekend zijn.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Leeswijzer	7
Oordeel hertoets – Deel 1.....	9
Oordeel hertoets – Deel 2.....	11
Eindoordeel hertoets en aanbeveling.....	15

Leeswijzer

In januari 2010 heeft de Inspectie Jeugdzorg, in het kader van stap 1 van het stapsgewijs toezicht gesloten jeugdzorg, toezicht bij Almata, locatie Den Dolder uitgevoerd. Het eindoordeel van de inspectie luidde dat de instelling onvoldoende verantwoord omging met de rechtspositie van de jongeren.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in overleg met Almata de hertoets stap 1 in twee delen uitgevoerd.

Deel 1

In augustus 2010 heeft de inspectie een hertoets uitgevoerd van twee van de vijf indicatoren die tijdens het toezicht in januari 2010 nog niet op een operationeel niveau waren.

De resultaten van de eerste hertoets staan in deel 1 van dit rapport.

Deel 2

In mei 2011 heeft de inspectie de overige drie indicatoren getoetst die tijdens het toezicht in januari 2010 nog niet op een operationeel niveau waren.

De resultaten van de tweede hertoets staan in deel 2 van dit rapport.

Eindoordeel hertoets en aanbeveling

In het laatste hoofdstuk staan het eindoordeel en de aanbeveling van de inspectie na de beide hertoetsen.

Oordeel hertoets – Deel 1

In januari 2010 heeft de Inspectie Jeugdzorg, in het kader van stap 1 van het stapsgewijs toezicht gesloten jeugdzorg, toezicht bij Almata, locatie Den Dolder uitgevoerd. Het eindoordeel van de inspectie luidde dat de instelling onvoldoende verantwoord omging met de rechtspositie van de jongeren.

Eind augustus 2010 heeft de inspectie daarom een hertoets van dit toezicht bij Almata, locatie Den Dolder uitgevoerd. In dit onderzoek is gekeken naar twee van de vijf indicatoren, die tijdens het toezicht in januari 2010 nog niet op een operationeel niveau waren. De inspectie heeft Almata de aanbeveling gedaan om deze twee indicatoren met voorrang aan te pakken, omdat ze betrekking hebben op de training van medewerkers in het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen en het handelen van medewerkers in alarmsituaties. Voor de overige drie indicatoren heeft de instelling tot april 2011 de tijd gekregen.

Scores per indicator

De inspectie beoordeelt de twee onderzochte indicatoren nu wel als operationeel (zie onderstaande tabel).

 criterium De instelling gaat verantwoord om met maatregelen die de vrijheid van het kind aantasten	Afwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Hoe medewerkers bij toepassing maatregelen dienen te handelen		✗	✓	
Toepassing maatregelen door getrainde en geïnstrueerde medewerkers		✗	✓	

(√)=score januari 2010 (✓)=score augustus 2010

Toelichting

Tijdens het vorige onderzoek bleek dat niet alle groepsleiders voldoende getraind waren om maatregelen als vastpakken en vasthouden en plaatsing in de afzonderingsruimte respectvol en zonder schade voor de jongens en medewerkers uit te voeren. Groepsleiders die niet getraind waren mochten deze maatregelen wel op de jongens toepassen. Verder werden bij een alarmmelding alle jongens die in de instelling verbleven in afzondering op hun kamer geplaatst. De inspectie heeft aangegeven dat niet de vrijheid van alle jongens in de instelling mag worden beperkt, omdat er op één van de leefgroepen een alarm wordt gegeven.

Inmiddels hebben alle groepsleiders een meerdaagse basistraining gevolgd in het omgaan met agressie en conflicten. In de trainingen is er aandacht voor zowel de-escalierend optreden van groepsleiders als voor fysiek ingrijpen, inclusief de organisatie en grepen. Naast de basistraining heeft het merendeel van de groepsleiders een één-daagse vervolgtraining gevolgd. Verder moeten de groepsleiders jaarlijks opfrustrainingen volgen, die Almata inmiddels voor de komende periode

heeft ingepland. Nieuwe medewerkers worden tussentijds getraind door intern opgeleide trainers en mogen totdat ze getraind zijn geen maatregelen op de jongens toepassen.

Aan het begin van een dienst spreken de groepsleiders nu af wie er op een alarmmelding binnen de instelling afgaat. Wanneer er daadwerkelijk alarm is, bespreken de groepsleiders of de situatie op de eigen leefgroep rustig genoeg is. Als dit het geval is, gaat één groepsleider naar de leefgroep toe waar het alarm is gegeven en blijft één groepsleider op de eigen leefgroep achter. Wanneer het op de eigen leefgroep te onrustig is, worden de jongens op hun kamer geplaatst. Dit komt echter maar sporadisch voor.

Oordeel

Het oordeel van de inspectie luidt dat Almata, locatie Den Dolder nu voldoende verantwoord omgaat met de rechtspositie van de jongeren.

Almata, locatie Den Dolder scoort nu 10 van de 13 indicatoren ten minste 'operationeel' en voldoet daarmee *voldoende* aan de verwachtingen van de inspectie. De drie indicatoren waarvoor de instelling tot april 2011 de tijd heeft gekregen beoordeelt de inspectie nadat deze periode verstreken is.

Oordeel hertoets – Deel 2

In januari 2010 heeft de Inspectie Jeugdzorg, in het kader van stap 1 van het stapsgewijs toezicht gesloten jeugdzorg, toezicht bij Almata, locatie Den Dolder uitgevoerd. Het eindoordeel van de inspectie luidde dat de instelling onvoldoende verantwoord omging met de rechtspositie van de jongeren.

Eind augustus 2010 heeft de inspectie daarom een hertoets van dit toezicht bij Almata, locatie Den Dolder uitgevoerd. In dit onderzoek is gekeken naar twee van de vijf indicatoren, die tijdens het toezicht in januari 2010 nog niet op een operationeel niveau waren. Het oordeel van de inspectie is na de eerste hertoets aangepast en luidde dat Almata, locatie Den Dolder op dat moment voldoende verantwoord omging met de rechtspositie van de jongeren.

Voor het verbeteren van de overige drie indicatoren had Almata, locatie Den Dolder tot april 2011 de tijd gekregen. Half mei 2011 heeft de inspectie deze indicatoren getoetst. In onderstaande scores per indicator worden de bevindingen van de inspectie weergegeven.

Scores per indicator

De inspectie beoordeelt twee van de drie indicatoren nu wel als operationeel (zie onderstaande tabel). Voor de andere indicator heeft de inspectie een aanbeveling opgenomen.

 criterium De instelling gaat verantwoord om met maatregelen die de vrijheid van het kind aantasten/ De instelling gaat verantwoord om met het toekennen van verlof	Afwezig	Aanwezig	Operationeel	Geborgd
Indicatoren				
Toepassing maatregelen specifiek per jongere		✓		
Verlof onderdeel van behandelplan		✗	✓	
Criteria toekenning verlof		✗	✓	

(✓)=score januari 2010 (✓)=score mei 2011 (✓)=score niet gewijzigd

Toelichting

Maatregelen specifiek per jongere

Tijdens het onderzoek in januari 2010 bleek dat in de eerste weken van het verblijf van jongeren wettelijke maatregelen op hen werden toegepast zonder dat deze maatregelen in hun hulpverleningsplannen waren vastgelegd. Verder bleek dat de maatregel vastpakken en vasthouden geen apart te selecteren maatregel in het format hulpverleningsplan was, maar dat de maatregel gekoppeld was aan de afzonderingsmaatregelen.

Inmiddels stellen de behandelcoördinatoren bij binnenkomst van een jongere een voorlopig hulpverleningsplan op, met daarin de maatregelen vermeld die op de jongere toegepast mogen

worden. De inspectie heeft hulpverleningsplannen van jongeren gezien waarin de afzonderingsmaatregelen (plaatsing op kamer of in de afzonderingsruimte) en/of de maatregelen beperking brief- en telefoonverkeer en beperking bezoek niet op de betreffende jongere mochten worden toegepast. De inspectie beoordeelt deze indicator desondanks om de volgende redenen niet als operationeel:

- De maatregelen die in de (voorlopige) hulpverleningsplannen worden opgenomen en de motivatie van de behandelcoördinatoren daarbij, zijn nog onvoldoende kindspecifiek. De maatregelen vastpakken en vasthouden, plaatsing op kamer, plaatsing in de afzonderingsruimte, urinecontrole, onderzoek aan lichaam en kleding zijn in de hulpverleningsplannen van de meeste jongeren opgenomen. In een aantal onderzochte dossiers heeft de inspectie gezien dat daar ook alle reden toe was. Echter deze maatregelen staan ook in de hulpverleningsplannen van jongeren, bij wie na een aantal maanden duidelijk is dat de maatregel niet op hen toegepast hoeft te worden. De behandelcoördinatoren geven aan dat ze dan uit voorzorg de maatregel toch in het hulpverleningsplan van de jongere laten staan, om zodoende de maatregel achter de hand te hebben. Verder geven de behandelcoördinatoren aan dat ze hun motivatie per maatregel in de opvolgende hulpverleningsplannen niet of nauwelijks aanpassen, terwijl de jongeren toch een ontwikkeling doormaken.
- De voorlopige hulpverleningsplannen met daarin de maatregelen die in de eerste weken op een jongere mogen worden toegepast, mailen de behandelcoördinatoren naar de medewerkers van de betreffende groep. Doordat de medewerkers met verschillende dossiers (digitale dossier, fysieke dossier, mentormap op groep, map behandelcoördinator) werken, waren deze voorlopige hulpverleningsplannen niet voor alle jongeren eenvoudig terug te vinden. Dit brengt risico's met zich mee op het moment dat de groepsleiders een maatregel op een jongere moeten toepassen. De directie van Almata is zich hiervan bewust en werkt eraan om het digitale registratiesysteem IJza te verbeteren.
- De inspectie heeft een aantal recente dossiers uit 2011 aangetroffen waarin de maatregel 'vastpakken en vasthouden' niet als aparte maatregel was opgenomen, maar gekoppeld was aan de afzonderingsmaatregelen. Almata heeft haar nieuwe format hulpverleningsplan hier wel op aangepast, maar in de praktijk is het in een aantal dossiers nog niet zichtbaar.

Verlof onderdeel behandelplan

Tijdens het onderzoek in januari 2010 waren de hulpverleningsplannen wat betreft het verlof summier en algemeen geformuleerd en de hulpverleningsplannen bevatten nauwelijks concrete verlofdoelen voor de jongeren. Hierdoor werd onvoldoende duidelijk wat de functie was van het verlof in de behandeling van de jongeren en welke behandeldoelen met het verlof werden nagestreefd. Verder bleek dat de behandelcoördinatoren niet met dezelfde vaste criteria werkten om te bepalen of het verantwoord was om verlof aan jongeren toe te kennen.

Inmiddels heeft Almata het format hulpverleningsplan voor het onderdeel verlof aangepast. In de hulpverleningsplannen die vanaf januari 2011 zijn opgesteld, is het verlofplan voor de jongere opgenomen en staat de conclusie van de risico-inschatting vermeld. De inspectie heeft dit in de door haar onderzochte dossiers teruggevonden.

In het verlofplan zijn de doelen van het verlof voor een jongere opgenomen. De verlofplannen zijn verschillend uitgewerkt per jongere en maken zichtbaar hoe verlof wordt ingezet ten behoeve van de behandeling van een jongere. Doelen die in de verlofplannen staan, zijn onder andere: contact met netwerk herstellen, oefenen in het omgaan met toenemende mate van vrijheid, zoeken naar en uitoefenen van een vrijetijdsbesteding, leren plannen en houden aan afspraken.

Criteria verlof

Op basis van het formulier 'verloftaxatie', waarin vaste criteria (risico- en protectieve factoren) zijn opgenomen maken de behandelcoördinatoren een inschatting over de mogelijkheden van verlof voor een bepaalde jongere. Risicofactoren kunnen onder andere zijn: seksueel wervend gedrag, mate van beïnvloedbaarheid, problemen met middelengebruik, impulsiviteit en weglooprisko. De conclusie van de risico-inschatting, met daarin in ieder geval de hoge risico's, vermeldt de behandelcoördinator in het behandelplan van een jongere. De behandelcoördinatoren geven aan dat ze halfjaarlijks, bij ieder nieuw hulpverleningsplan, de risico's rondom het verlof van een jongere opnieuw inschatten.

Eindoordeel hertoets en aanbeveling

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat Almata, locatie Den Dolder voldoende verantwoord omgaat met de rechtspositie van de jongeren.

Almata, locatie Den Dolder scoort nu 12 van de 13 indicatoren ten minste 'operationeel' en voldoet daarmee *voldoende* aan de verwachtingen van de inspectie.

De inspectie beveelt aan dat Almata, locatie Den Dolder voortaan zorgt dat de hulpverleningsplannen gedurende de gehele behandeling volledig specifiek per jongere zijn en dat deze vanaf de opname bij de medewerkers bekend zijn.